

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д-р Евгени Танчев,
вътрешен член на жури

в конкурс за заемане на академична длъжност
„Професор”

по 3.6. Право (Право на Европейския съюз), обявен в ДВ, бр. 13 от
17.02.2015 г., обявен във ДВ, бр. 23 от 17.03.2017 г.

с единствен кандидат

доц. д.ю.н. Атанас СЕМОВ, носител на Катедра „Жан Моне” на ЕС

Уважаеми членове на журито,

В качеството си на рецензент представям своите заключения относно кандидатурата на доц. д.ю.н. Атанас Семов.

1. Законови изисквания.

По смисъла на чл. 116, ал. 1 на ПРАСССУ кандидатът изпълнява условията по чл. 114:

1. има образователната и научна степен „доктор”;
2. заема е академичната длъжност „доцент” в СУ „Св. Климент Охридски” не по-малко от две академични години (по-точно 7 от април 2010 г.);
3. представи е публикуван монографичен труд (в 3 тома), който не повтаря представените за придобиване на образователната и научна степен „доктор”, на научната степен „доктор на науките” и за заемане на академичната длъжност „доцент”;
4. представил е други оригинални научноизследователски трудове и публикации (общо 12 студии и статии);
5. не е навършил 65-годишна възраст;
6. не е с удължен трудов договор по реда на § 11 от Преходните и заключителни разпоредби от Закона за висшето образование.

2. Обща оценка по допълнителни изисквания съгласно чл. 114, ал. 2 на ПРАСССУ.

2.1. Учебната дейност на кандидата може да се определи като много широка и популяризаторска:

а. аудиторни и извънаудиторни занятия: – кандидатът има пълна натовареност през всичките години, вкл. съществена допълнителна натовареност (в Международната магистърска програма „Право на ЕС”), не води занятия в други факултети на СУ или в други университети.

- *споделяне на опита в преподаването:* чрез работата си в Катедрата и във ФС и с екипа асистенти по Право на ЕС е споделял многократно опита си в преподаването и е поставял редица съществени въпроси (относно присъствието на занятия, относно организацията на семинарните занятия, най-вече относно необходимостта от промени в Учебния план и Учебната програма и организацията на учения процес по дисциплината, чрез доклад по Проекта на ЮФ на СУ за преразглеждане на учебните планове и програми – приложен);

- *консултиране на колеги*: многократно по различни въпроси от Правото на ЕС (напр. по дисциплините ТДП, ГП, НП, ГПП, ТргП и др. – с колегите проф. Чинова, проф. Колев, доц. Антонова, проф. Русчев, проф. Мингова, проф. Попова и др.);

- *осигуряване на занимания в практическа среда извън съответното висше училище или научна организация*: в много голяма степен:

➤ в периода 2008-2017 г. е провел общо над 700 часа лекции, беседи и семинари пред съдии, прокурори, адвокати, нотариуси, по инициатива на ВАС, ВАП, ВАДВС, САК, СЮБ, НИП, ЦОА „Кр. Цончев“, АБАС, Нотариалната камара, „Апис“, административни, апелативни, окръжни и районни съдилища (Плевен, Габрово, Бургас, Благоевград, Русе, Силистра и мн. други).

➤ През 2015-2016 г. е специален лектор на продължаващо обучение (100 часа) с 24 съдии от ВАС (по инициатива на ВАС);

➤ през 2014-2015 г. е специален лектор на продължаващо обучение (50 часа) на САК;

➤ през 2014-2015 г. е основен лектор по проект на АС Плевен (с участието на АС Габрово) – едногодишно продължаващо обучение (общо 200 часа присъствено и дистанционно обучение);

➤ от януари 2017 г. е основен лектор в продължаващо (целогодишно) обучение на ЦОА „Кр. Цончев“ за общо над 200 адвокати от цялата страна.

- *подготовка на лекционни курсове*:

➤ като титуляр на дисциплината „Право на ЕС“ от 2009 г. е изготвил нов Учебен план с нов конспект с 2/3 обновено съдържание на лекционните курсове и нова методика за семинарните занятия ;

➤ през 2012 г. по силата на предоставена от ЕК на СУ Катедра „Жан Моне“ създаде и от тогава преподава изборната дисциплина „Съдебна система на ЕС“, която се преподава в 5-и курс на сп. „Право“;

➤ след 2007 г. създаде няколко дисциплини в Международна магистърска програма „Право на ЕС“, сред които „Съдебна система на ЕС – обща и специална част“ (отново по силата на предоставена от ЕК на СУ Катедра „Жан Моне“) и „Европейско ядрено право – 1 и 2 част“ (по силата на финансира от ЕС модул „Жан Моне“)

- *преподаване по специалността на чужд език*: от 2007 г. преподава „Методология на европейската интеграция“ на френски език, факултативна дисциплина в Международната магистърска програма „Право на ЕС“.

б. издадени учебници: 5 от изданията на кандидата в съвкупност могат да се разглеждат като учебник (по най-важните въпроси от Правото на ЕС):

➤ „Принципи на прилагане на Правото на ЕС“, ИПАЕИ и ИЕП, С., 2007, 250 стр.

➤ „Система на източниците на правото на ЕС“ – УИ „Св. Климент Охридски“, С., 2009, 336 стр.

➤ „Съдът на Европейския съюз“ – том 2 на „Съвременно международно правораздаване“, Институт по международно право, Институт по европейско право, С., 2011, 530 стр.

➤ „Права на гражданите на Европейския съюз. Том I. Правен режим на защитата на правата на човека в Европейския съюз“, С., 2013, УИ „Св. Климент Охридски“, 380 стр.

➤ „Права на гражданите на Европейския съюз. Том II. Правен режим на гражданството на Европейския съюз и свободното движение“, С., 2013, УИ „Св. Климент Охридски“, 420 стр.

Редом с това кандидатът има издадени 2 учебни помагала по Право на ЕС:

- „Европа – 12 звезди” – изд „Сиела”, първо издание С. 2003, второ преработено и допълнено издание С. 2004, 122 стр.
- „Какво трябва да знаем за ЕС”, Институт по публична администрация, С. 2008, 275 стр.

в. дейност със студенти и докторанти:

➤ В дейността си със студентите, извън провеждането на планираните занятия, провежда множество извънредни занятия, дискусии (извън учебните часове), организиране и подготовка на отбори за участие в състезания по Право на ЕС (на два пъти с постижение 3-о място, а за цикъла 2016-2017 с вече потвърдено класиране за финалната фаза на най-престижното световно състезание);

➤ като съществена дейност със студентите може да се определи организирането ежегодно от 2004 г. (през 2017 г. за 14 път) на единствения в България Европейски летен университет (съвместно с Centre international de formation européenne – Nice, France) – с участие общо на над 300 студенти и преподаватели от общо над 20 държави от целия свят, а от 2016 г. и на Първия Балкански пътуващ есенен университет (съвместно с Universite Paris-Nanterre, Франция и Münster universitat, Германия);

➤ дейността с докторанти е ограничена – един редовен докторант (Рая Караджова, прекъснала подготовката поради раждане) и един свободен докторант (Николай Доманов, защитил успешно през 2014 г.). Следва да се отчита, че в последните 4 години докторанти по Право на ЕС в ЮФ на СУ не са приемани.

2.2. Научноизследователската дейност на кандидата може да се определи като изключително активна: има публикувани общо 12 монографии, 5 учебни помагала, 10 студии и 63 статии, редактор, съставител и/или преводач на 25 специализирани издания. Научноизследователската му дейност включва (по смисъла на правилника) също и:

а. ръководство на научноизследователски проекти: общо 5 научно-изследователски проекта (в обратен хронологичен ред):

- проект „Катедра „Жан Моне” – съдебна система на ЕС”, 2012-2015 г. (финансиран пряко от ЕК) – продукти: коментар на промените в Устава на СЕС и на новия процесуален правилник на Съда на ЕС (публикуван като книга: „Съвременно международно правораздаване. Измененията в правната уредба на съдебната система на ЕС след Лисабонския договор. Приложение към Том II. Съдът на Европейския съюз.”, Институт по международно право, Институт по европейско право, С., 2013, 138 стр.) и изследвания на актуалната практика на СЕС (относно преюдициалното запитване и относно правата на гражданите на ЕС), публикувани като книга („Права на гражданите на Европейския съюз. Том II. Правен режим на гражданството на Европейския съюз и свободното движение”, С., 2013, УИ „Св. Климент Охридски”, 420 стр.) и като студии;

- проект „Модул „Жан Моне” Европейско ядрено право”, 2012-2015 г. (финансиран пряко от ЕК) – продукт: разработване и въвеждане на 2 изборни дисциплини в Международната магистърска програма „Право на ЕС” в ЮФ на СУ;

- проект „Взаимоотношенията между съда на ЕС и националните съдилища”, 2009 г. (финансиран от Фонд „Научни изследвания” на СУ) – продукти: Международна конференция „Взаимоотношенията между съда на ЕС и националните съдилища” (10-13. 9. 2009 г.) под патронажа на Министър-председателя на Република България и Посланика на Френската република и Сборник „Взаимоотношенията между

националния съд и Съда на ЕС”, съст. А. Семов, УИ „Св. Кл. Охридски”, Библиотека „Студии по Европейско право”, С., 2010, 280 стр.

- проект „Социални инвестиции и насърчаване на заетостта”, Техническа помощ за АУПТ, 2008 (финансиран от Световната банка) – продукти: 5 учебни брошури (Национална рамка за участие на България в Кохезионната политика на ЕС” и др.);

- проект „Култура и образование” на Pole Universitaire Européen, Nancy, 1999-2002 (финансиран от ЕК) – продукт: уеб-сайт.

б. създаване на научна група: през 2004 г. кандидатът създава и до сега ръководи екипа на Института по Европейско право, подготвил и осъществил общо 7 международни конференции и единствената в България Библиотека „Студии по Европейско право”, включваща общо 27 специализирани издания. С негово активно участие бе създадена като научна група и Редакцията на Международния журнал по ядрено право (International Journal of Nuclear Law), издател Inderscience (www.inderscience.com) която през 2011 г. оглави в качеството си на Главен редактор.

в. членство в творческа организация в съответната научна област: от 1996 г. членува в Българската асоциация по международно право, от 2000 до 2011 г. е член на Изпълнителния комитет и секретар-касиер, а от 2011 г. до днес е заместник-председател. Член на Асоциацията по Международно право – Лондон от 1999 г., от 2005 г. член на Комитета по изучаването на Международното право, от 2012 до 2014 г. кооптиран член на Изпълнителния комитет. Отделно от това от 2010 г. членува в Световния съвет на ядрените работници и експерти (WONUC.ORG), на която от 2012 г. е Втори вицепрезидент.

г. участия с доклади в международни и национални научни форуми: кандидатът има общо над 40 участия в национални и отделно над 15 участия в международни научни форуми, частично представени в приложената Автобиография. Като участие в най-значим международен научен форум може да се посочи участието му с доклад „Актуални проблеми на правната регламентация на ядрената енергия” в 75-ата Конференция на Асоциацията по Международно право, София, 2012 г.

д. отзиви: редица от изявите ми са били предмет на отзиви, които ми е трудно да цитирам.

е. създаване на ново направление в науката: като автор на 11 книги по Право на ЕС и съставител, редактор или преводач на други общо 22 специализирани издания (научни сборници или трудове) по Право на ЕС е допринесъл в значителна степен за изграждането на българската школа по Право на ЕС.

ж. изнасяне на лекции в чуждестранни университети:

- гост-преподавател по Право на ЕС в Юридическия факултет на Загребския университет, Хърватска, 2014 г.;

- гост-професор в Université « Montesquieu » – Bordeaux IV, France, 2008 г.;

- гост-професор в Université de Lorraine, France, 2011, 2013, 2015 г.

- „Еразмус” лектор в Université de Lorraine, France, 2008, 2009, 2010, 2012, 2014, 2016 г.

3. Относно представения за участие в конкурса научен труд.

3.1. Формални характеристики.

Представеният дисертационен труд е с впечатляващ обем от над 1 000 стр. и включва 3 самостоятелни издания – тритомно изследване „Права на гражданите на ЕС”:

1. „Права на гражданите на Европейския съюз. Том I. Правен режим на защитата на правата на човека в Европейския съюз”, С., 2013, УИ „Св. Климент Охридски”, 380 стр.

2. „Права на гражданите на Европейския съюз. Том II. Правен режим на гражданството на Европейския съюз и свободното движение”, С., 2013, УИ „Св. Климент Охридски”, 420 стр.

3. „Права на гражданите на Европейския съюз. Том III. Правен режим на защитата на правата на човека в ЕС – актуални проблеми в практика на Съда на ЕС 7 години след влизането в сила на Договора от Лисабон. Блокираното присъединяване на ЕС към ЕКПЧ. Принципът на недискриминация в правото на ЕС”, УИ „Св. Климент Охридски”, С., 2017, 360 стр.

Тритомното изследване разполага с изключително богат и убедителен научен апарат. В общо над 1 800 бележки изобилства позоваването на съдебни решения – над 450 цитирани съдебни решения, вкл. от последните години. Цитиранията са основателни, на място, без все по-често срещания стремеж за наукоподобност. Прави впечатление богатството на школите – макар основно на френски и английски език. Взети са предвид и съществуващите релевантни български съчинения.

Научният апарат се отличава и с богато позоваване на доктрината – общо над 250 заглавия. Може да се изрази колебание дали е уместно толкова широко цитиране на собствени трудове – макар да е разбираемо желанието за насочване на читателя към други значими и полезни трудове на същия автор.

3.2. Съображения по структурата на труда.

Научният труд е представен в 3 тома, което само по себе си впечатлява.

Веднага прави впечатление, че в два от тях (първият и третият) по една от двете части е посветена в голямата си част на един и същ кръг проблеми: присъединяването на ЕС към ЕКПЧ. Макар да е очевидно, че първото изложение е посветено на проблемите на присъединяването, които могат да се установят към момента на подготвянето му (2012 г.), а вторият – на проблемите след произнасянето на Съда на ЕС (в края на 2014 г.), очевидни са известно припокриване и дори повторения. Може да се приеме, че едни и същи проблеми са изследвани от различен ъгъл (вторият основаващ се на изрично произнасяне на СЕС), но въпреки това остава уместен въпросът защо авторът не е предложил основно преработена Първа част на своя том I (относно присъединяването към ЕКПЧ), вместо самостоятелна част отделен том (III). Мога да приема, че това е подход, който може да се приеме като несъществен слабост, а и е изрично аргументиран от автора в предговора на Том III.

При особена прецизност в рецензирането може да се установи механично събиране на проблеми под общо заглавие. Ако в том I „Правен режим на правата на човека в ЕС” е разбираемо защо се разглеждат паралелно защитата по ХОПЕС и защитата (проблемите) по ЕКПЧ, то в том III след първата част, посветена на „неприсъединяването на ЕС към ЕКПЧ” странно следва втора част, посветена на принципа на недискриминация в правото на ЕС. Това несъмнено е важна – и добре изследвана от автора – проблематика, но връзката ѝ с обекта на изследване в първата част нито е очевидна, нито е доказана от автора.

В този смисъл значимият научен принос на автора би добил по-ясни измерения ако преработи своя тритомен труд, като систематизира заедно анализите, посветени на еднотипни или свързани проблеми – при което принципът на недискриминация би намерил естествено място редом с правния режим на гражданството на ЕС (с който е иманентно свързан), а проблемите на присъединяването на ЕС към ЕКПЧ да бъдат разгледани систематизирано в едно цялостно изложение.

За сметка на това намирам за уместно правния режим на движението на хора в ЕС да бъде разглеждан като част от института на гражданството на ЕС.

3.3. Бележки по същество по труда.

3.3.1. Общи бележки по хабилитационния труд.

Пред нас е несъмнено приносен и ярко оригинален научен труд. Това е първото в Европа цялостно задълбочено и систематизирано изследване на правата на гражданите на ЕС. То обхваща трите основни елемента на режима:

- института на гражданството на ЕС, вкл. принципа на недискриминация;
- правото на свободно движение на хора в ЕС;
- защитата на правата по силата на Хартата на основните права на ЕС
- и проблемите на присъединяването на ЕС към ЕКПЧ.

Трудът отразява напълно оригинален авторски подход, изразяващ се не само в собствена систематизация и аргументация, но и в редица дефиниции, а в материята относно ЕКПЧ – и с цяла поредица сериозни и напълно оригинални предложения *de lege ferenda*.

Хабилитационният труд се отличава с ясна авторова позиция – това е едно полемично и полемизиращо изследване, една истинска и много богата ТЕЗА. По редица въпроси трудът разкрива съществена оригиналност, без аналог дори в европейската литература.

Особено ясна характеристика на труда представлява неговата задълбоченост и всеобхватност – авторът очевидно се е стремил и според мен е успял да постигне максимална пълнота на изследването, максимална задълбоченост и аргументираност на анализа и несъмнена систематичност и завършеност. Редом с това той сам отбелязва някои открити въпроси, за които споделя, че ще бъдат предмет на негова последваща научна работа – напр. относно „определянето на приложното поле на Хартата на основните права”, относно по-детайлното категоризиране (въз основа на натрупалата се междуременно практика на СЕС) на разпоредбите на Хартата, годни да проявят директен ефект, както и относно актуалната практика на СЕС относно правото на свободно движение на хора. В този смисъл несъмнен интерес предполагат решенията по делата *Dano* от 2014 г. и *Alimanovich* от 2015 г.

Изкушавам се да отбележа безупречния български език и граматическа чистота – вече рядкост. Както и уместните, аргументирани, макар понякога твърде емоционалните езикови бележки на автора по повод слабости на официалните български преводи на съдебни решения или правни актове. Освен силна ангажираност те свидетелстват и за много внимателен прочит и задълбочено вникване в изследваната материя и потвърждават компаративния метод на автора.

3.3.2. Конкретни бележки по отделни въпроси.

Предвид изключително широкия обхват и огромния обем на рецензирания труд, ще се спра само на някои конкретни въпроси, които смятам, че заслужават особено внимание.

➤ Като най-оригинално, приносно и значимо определям изследването, посветено на проблемите на присъединяването на ЕС към ЕКПЧ.

Прави впечатление, че Атанас Семов е избрал едновременно юридическа и политическа гледна точка. От цялото му изложение прозира – а и нееднократно го посочва изрично – внушението, че СЕС, макар и не винаги с безупречна аргументация, е изпълнил съвестно задачата, която поставя Протокол № 8 – да бъдат запазени „съществените особености на ЕС”. А тази задача всъщност е поставена от държавите-членки в качеството им на учредителна власт.

Целият труд на Семов аргументирано налага един много смел извод: СЕС не можеше да се произнесе по друг начин. Въпреки обратните очаквания... И, отново много смело, приема по същество, че „*този* Съюз не може да се присъедини към *тази* Конвенция”... Той го повтаря многократно, с изрази като

По ясен, систематизиран и задълбочен начин авторът изследва всички основни въпроси, систематизирани в няколко групи:

- необходимостта от присъединяване и резултатът на усилията до произнасянето на *Становище 2/13* през декември 2014 г. (Встъпителна глава);
- логиката и дилемите, отразяващи необходимостта и наложителността на присъединяването (Дял I);
- парадоксите на не-присъединяването, отразяващи систематизираните основни особености на интеграционния правопорядък (Дял II);
- задълбочен и изчерпателен прочит на съществените особености на ЕС, пречатващи присъединяването, произтичащи както от особената природа на ЕС и особеното положение на неговите държави-членки, така и от особената роля на Съда на ЕС (Дял III);
- обобщение на основните последици и изводи от *Становище 2/13* с оглед изпълнението на задължението за присъединяване, най-съществените проблеми, които остават открити и чакат решения (Дял IV)
 - и предложения *de lege ferenda* (Заклучителна глава).

Особено силни и задълбочени са страниците относно механизма на съ-ответника (стр. 107 и сл.). Там Семов постига особено широк обхват на анализа, разглежда максимално задълбочено всички възможни теоретични и практически въпроси и дава на редица от тях или ясен отговор, или очевидно подчертава липсата или невъзможността за такъв.

Това е един кръстосан прочит на историческия акт на съюзния съд, задълбочен, аналитичен и силно дедуктивен.

Може би това е най-ярката методологична характеристика на целия том III: силно дедуктивен анализ. В двете части, във всеки дял.

➤ Изложението относно принципа на недискриминация в Правото на ЕС (Втора част на том III) намирам за добро, цялостно и с несъмнена полезност за практикуващите юристи. Като полезно определям и специалното внимание, отделено на практически съществения въпрос за дискриминацията на основание „пол”. Може да се установи известна непоследователност при употребата на понятията „недискриминация” и „равно третиране”, макар авторът да опитва да оправдае използването им като синоними. Склонен сам да приема, че това е анализ, който позволява доразвиване и допълване с още аргументи от практиката на СЕС.

➤ Анализът на института на гражданството на ЕС (Том II) е посветен на сравнително слабо изследвана проблематика. Подобни съчинения в европейската доктрина не липсват, но прочитът, който предлага А. Семов се отличава с оригиналност, всеобхватност и особено добра системност. Той аргументирано налага виждането си за единство на института на гражданството на ЕС и основателно включва в него икономическите права на гражданите. Анализът му включва конституционноправни, административноправни и гражданскоправни елементи, вплетени в единна концепция. Може да се изрази съжаление, че в материята относно свободата на движение на хора авторът не е намерил научно изкушение, което да го доведе до още по-задълбочен анализ – и е останал в анализа си по-скоро на плоскостта на практически ориентираното представяне, макар и също с висока полезност.

➤ Правният режим на защитата на правата на човека в ЕС (Том I) също се отличава със системност и задълбоченост. Първата част, посветена на Хартата на основните права на ЕС представя аналитично основните особености на този нов по рода си правен акт на съюзното право и значително подпомага неговото прилагане. Втората част, посветена на присъединяването на ЕС към ЕКПЧ изследва изключително изчерпателно и задълбочено проблемите на присъединяването – така, както авторът е можел да ги проследи към момента на подготвянето на своя труд. Днес е лесно да установим, че редица от неговите съмнения или критични бележки – тогава изразени предпазливо – по-късно се потвърдиха в Становище 2/13 на Съда на ЕС от 18 декември 2014 г.

➤ Затова като обобщен извод не мога да не споделя оценката, изразена от проф. Флоранс Беноа-Ромер, Почетен ректор на Университета на Страсбург и Генерален секретар на Европейския университетски център по правата на човека и демократизацията във Венеция, изразена в нейния предговор, че тритомния труд на Атанас Семов представлява „*остро критичен труд на утвърден европейски учен*“, който „*свидетелства за интелектуалното богатство на новото поколение юристи от Централна и Източна Европа, които обогатяват европейската научна мисъл*”.

4. Относно представените за участие в конкурса други публикации.

Макар да представя за участие в конкурса тритомен научен труд, кандидатът А. Семов представя допълнително и 3 студии и 6 статии. Може би защото откриването на тази процедура се забави повече от 2 години (от първаначалното заявление от страна на кандидата), той представя много голям брой публикации, които не са представяни в предходни процедури (за доцент или за доктор на науките).

4.1. Относно представените студии.

4.1.1. „Съвременно международно правораздаване. Измененията в правната уредба на съдебната система на ЕС след Лисабонския договор. Приложение към Том II. Съдът на Европейския съюз.“, Институт по международно право, Институт по европейско право, С., 2013, 138 стр.

Тази студия е единственото у нас (и първо по време в Европа) цялостно изследване на промените в правната уредба и функционирането на съдебната система на ЕС, осъществени след Договора от Лисабон. Анализът е не само цялостен, но и задълбочен, макар да не разкрива някаква особена научна оригиналност или специфична методика. Разгледани са всички съществени нововъведения и най-вече тяхната политическа, правна и процесуална логика и значение. Така изследването естествено допълва предходния фундаментален труд на А. Семов „Съвременно международно правосъдие. Том II. Съдът на ЕС“ (към който се явява и притурка). В този смисъл е наложителна констатацията с препоръка авторът да продължи своите усилия и допълни анализа си с новите изменения относно структурата на съдебната система на ЕС (във връзка с премахването на специализираните съдилища) и новата правна регламентация на Общия съд на ЕС, станали факт след издаването на рецензираната студия.

4.1.2. „Преюдициалното запитване. Производството за преюдициални запитвания като гарант за добро правосъдие и за реализация на основното право на гражданите на достъп до съд. Изводи за ролята на националните юрисдикции в актуалната практика на СЕС. *Първа част*“, сп. „Общество и право“, бр. 3/2016, стр. 3-22; *Втора част*, сп. „Общество и право“, бр. 4/2016, стр. 3-19.

В тази студия авторът представя нови елементи от концепция за преюдициалното запитване, като по особено оригинален начин разглежда тълкувателната

компетентност на Съда на ЕС като гарант за добро правосъдие в рамките на правото на достъп до съд. По нетрадиционен начин студията представлява поредица от тези и изводи (формулирани изрично и структурирани обособено), някои от които добре познати, но представени в нов контекст (или по повод нова съдебна практика), а други – съвсем нови за нашата правна литература.

Особено внимание заслужава авторското виждане за задължението на националния съдия за отправяне на преюдициално запитване (заедно с много оригиналната и добре аргументирана формула „който има право – е длъжен“). Както и разграничението между „правно задължение“ (за отправяне на запитване за валидност) и „правосъдно задължение“ (за отправяне на запитване за тълкуване). Добре е представена и с уместни акценти ролята на националния съдия като първи съдия по правото на ЕС. По този начин студията естествено допълва предходната студия на автора „Доктриналната власт на Съда на ЕС“.

4.1.3. „Фундаментална доктрина за европейската интеграция. Основни особености на съюзния правен ред според Становище 2/13 на Съда на Европейския съюз (Първа част)“, сп. „Общество и право“, бр. 8/2016, стр. 52-71; *Втора част*, сп. „Общество и право“, бр. 9/2016, стр. 56-76.

Това е един специфичен текст. Посветен на най-съществените елементи от познатието за ЕС и неговата правна система, основан основно на Становище 2/13 на Съда на ЕС, но построен по оригинален начин и снабден с особено категорични формулировки и изводи. В този труд авторът е постигнал изключителна категоричност, яснота, завършеност и системност на анализа – и неслучайно смело е озаглавил изследването си „Фундаментална доктрина“.

В изложението, разбира се, ясно прозира дидактичен и на моменти укорителен уклон в стил „за неразбралите“ – но авторът се аргументира с факта, че по същество такъв е подходът и на самия СЕС в неговото Становище 2/13 („цели 60 години след началото на интеграцията“...).

Смятам, че редица от формулировките и изводите на Атанас Семов – само частично заимствани от формулировки и изводи на СЕС, но творчески и много качествено допълнени от автора – имат наистина фундаментален характер. Смятам публикуването на този текст като самостоятелно съчинение (в сп. „Общество и право“) за особено полезно за работата на българските юристи. Той дава така необходимата широка основа за правилно разбиране и „еднообразно и правилно прилагане“ (според устойчивата формулировка в практиката на самия СЕС) на цялото Право на ЕС и снабдява национални юристи със стабилни ориентири за неговата работа.

4.1.4. Някои от тези формулировки и изводи намираме още в студията „Нежната диктатура на СЕО. Националните съдилища – безценният „необходим грешник“ – в: Сборник „Взаимоотношенията между националния съд и Съда на ЕС“ (двуетичен), УИ „Св. Климент Охридски“, С. 2010, с. 27-59, публикувана 7 години по-рано. Макар и с много по-артистичен език, още там авторът е заложил ключови елементи на разбирането на ЕС и неговата правна система, при това отново изцяло през призмата на практиката (и концепцията) на Съда на ЕС.

4.1.5. Силно полемичен стил и аргументативност отличават и студията „Ново или допълнено виждане на Съда на Европейския съюз относно понятието за „национална юрисдикция“ по чл. 267 от ДФЕС – изводи от едно от най-важните български преюдициални запитвания“, сп. „Съвременен право“, бр. 2/2017. Авторът смело прави много категорични изводи и формулира еднозначни оценки за преценката на СЕС: относно понятието за „юрисдикция“ по смисъла на чл. 267 на ДФЕС; в частност относно разбирането за „юрисдикционен характер“ на акта, с който запитващата юрисдикция се произнася по същество и относно разбирането за „задължителна

юрисдикция”, по което практиката на СЕС е не завършена, нито еднозначна. Той се ангажира с изрична подкрепа за вижданията на генералния адвокат по делото, в противоречие (несъгласие!) с изводите на Съда на ЕС. Това показва както самочувствие, каквото навярно се полага на един вече утвърден изследовател, така и познания, разбиране и задълбочен и аргументиран анализ. Той отново полемизира силно и всички слабости на преводите – което е повод отново да потвърдим като принос на цялото научно творчество на А. Семов налагането на максимално прецизна терминология...

5. Общо заключение

Въз основа на изложеното приемам, че преподавателската и научната дейност и представения за участие в конкурса хабилитационен труд в 3 тома отговарят в максимална степен на изискванията на Закона за развитие на академическия състав в Република България и правилниците по прилагането му.

Поради това изразявам убедено подкрепа за кандидатурата на доц. д.ю.н. Атанас Семов, Носител на Катедра „Жан Моне” на ЕС и гласувам „ЗА” заемане на академична длъжност „Професор” в научно направление 3.6 „Право” – „Право на ЕС”.

София, 20 юли 2017 г.

.....
(проф. д-р Евгени ТАНЧЕВ)